

ÅRSMELDING
2019
GMO-NETTVERKET

INNHold

- 04** Leder
- 06** Hovedaktiviteter i GMO-Nettverket
- 10** Viktige hendelser på
genteknologiområdet 2019
- 14** Foreningen og medlemsorganisasjonene
- 17** Styret og styrets arbeid

LEDER

2019 ble et arbeidsår der det nordiske samarbeidet har stått sentralt. GMO-Nettverket har også lagt vekt på å sette bruk av genteknologi inn i et globalt perspektiv på våre arrangementer.

Navneendring

Årsmøtet 10. mars 2020 vedtok å endre navn fra Nettverk for GMO-fri mat og får til GMO-Nettverket. Årsmøtet bestemte at det nye navnet også skal brukes i denne årsmeldingen for 2019 da den går i trykken og deles ut i etterkant av vedtaket.

Kunnskapsbygging

Kunnskapsbygging og aktiv deltakelse i samfunnsdebatten er hovedpilaren i Nettverkets arbeid. Vi publiserer månedlige Nyhetsbrev, deltar på møter hos våre medlemsorganisasjoner og på åpne arrangementer i regi av andre. På våre egne fagdager og seminarer legger vi vekt på foredrag som kan belyse utvikling og bruk av genteknologi i et bredt og helhetlig perspektiv.

Internasjonalt samarbeid

GMO-Nettverket samarbeider med ulike miljø- og forbrukerorganisasjoner i Europa. Dette gir viktig informasjon om prosessene innad i EU og i europeiske land utenfor EU. For hendelser utenom EU får vi viktig informasjon fra de ulike FN-organisasjonene og fra forbruker-, miljø- og landbruksorganisasjonene i de enkelte land. Her i Norge gir våre medlemsorganisasjoner Utviklingsfondet og Spire viktige bidrag til Nettverkets forståelse og arbeid med globale spørsmål.

Nordisk seminar

GMO-Nettverket har siden 2014 hatt samarbeid med ulike nordiske organisasjoner i spørsmål om GMO. I juni 2019 arrangerte vi det første nordiske

GMO-seminaret i samarbeid med Aalborg Universitet København, Sveriges Konsumenter, Nordisk Miljømerking og den danske miljøorganisasjonen NOAH. På konferansen deltok over 30 representanter for ulike organisasjoner og bedrifter i Danmark, Færøyene, Sverige og Norge. Formålet var å bygge kunnskap og utveksle erfaringer rundt arbeidet med genteknologi i matproduksjon. Seminaret ble starten på et tettere samarbeid med løpende informasjonsutveksling og dialog. Samarbeidet følges opp med nytt nordisk seminar i Oslo mai 2020.

Arendalsuka

Bioteknologirådet inviterte til bredt samarbeid om frokostmøte under Arendalsuka 2019. Nettverket var medarrangør på møtet som hadde tittelen «Genredigert mat – hvordan skal den reguleres?» Daglig leder Aina Bartmann deltok på seminarets paneldebatt. Det gjorde også administrerende direktør Ola Hedstein i Norsk Landbrukssamvirke og leder Lars Petter Bartnes i Norges Bondelag.

Fagdag om alternativer til GMO

10. oktober arrangerte Nettverket åpen fagdag på Kulturhuset i Oslo. Formålet var å drøfte GMO i lys av alternative løsningsstrategier. Hovedforedraget ble holdt av daværende direktør i Global Crop Diversity Trust, Åslaug Marie Haga. Hennes hovedbudskap var at det naturlige mangfoldet inneholder alle de egenskapene vi trenger framover. Global Crop Diversity Trust mener derfor at man ikke trenger å gå veien om genmodifiserte organismer for å løse utfordringene knyttet til matsikkerhet. Det avgjørende er å ta vare på og utvikle det plante-genetiske mangfoldet og fordele matressursene rettferdig, sa Haga.

Tema for fagdagens andre del var gendrivere. Casper Linnestad, seniorrådgiver i Klima- og

miljødepartementet holdt foredraget «Gendrivere – hva er det og hvordan bør vi regulere dem?» Gendrivere er en genredigeringsteknologi som gjør at endringer i arvestoffet kan spres til hele bestander av ville planter og dyr ved å overstyre den naturlige arvegangen. Teknologien kan brukes til å lage organismer som, i motsetning til andre GMO-er, er designet for at de skal spre seg i naturen. Forskere ser for seg å bruke teknologien til å utrydde malariamygge, skadedyr som rotter og skadeinsekter i landbruket. Foreløpig er teknologien bare utprøvd i laboratorier, og det er stor usikkerhet om hva som vil skje dersom gendrivere settes ut i økosystemene. Dette er bakgrunnen for at Nettverket støtter det internasjonale kravet om moratorium (midlertidig forbud) mot utsetting av gendrivere.

Moratorium mot utsetting av gendrivere

Nettverket støttet kravet om et internasjonalt moratorium (midlertidig forbud) mot all utsetting av gendrivere i forkant av partsmøtet under FN-konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i Egypt i november 2018.

Selv om teknologien potensielt kan bidra til å løse store utfordringer, mener Nettverket at kunnskapen om mulige negative effekter for økosystemer og sosioøkonomiske forhold er svært begrenset. Teknologien utfordrer per i dag etablerte metoder for risikovurderinger og kan bety en ny og stor trussel mot det biologiske mangfoldet.

Gjennom 2019 har vi sammen med våre samarbeidspartnere fortsatt arbeidet for at neste partsmøte under konvensjonen om biologisk mangfold i Kina høsten 2020 skal vedta et moratorium. I skrivende stund har EU-parlamentet støttet et moratorium mot all utsetting inkludert feltforsøk. Nettverket

mener moratoriet ikke bør være til hinder for forskning i lukkede systemer.

Mangfoldet av medlemmer

GMO-Nettverket er en paraplyorganisasjon for 18 organisasjoner og bedrifter i Norge. Vårt overordnede mål er å sikre en føre-var basert tilnærming til GMO i forskning og forvaltning, samt å sikre forbrukere og matprodusenter retten til å velge GMO-frie alternativer.

Vi representerer et mangfold av organisasjoner og bedrifter, med ulike innfallsvinkler til GMO-spørsmål. Fram til i dag har det vært stor enighet om å avvise bruk av det vi kaller de «gamle» GMO-ene. I årene framover vil bredden både i genteknologi-metoder og GMO-produkter bli langt større. Dette stiller både oss som Nettverk og de enkelte medlemsorganisasjonene overfor en mer krevende situasjon når det gjelder kunnskapsbygging og konkrete bruksområder. Vi er også åpne for at medlemsorganisasjonene kan innta ulike holdninger til framtidige produkter eller metoder.

Nettverket har som ambisjon å være et nav for kunnskapsbygging og dialog om alle spørsmål knyttet til genteknologi. Dette arbeidet krever gjensidig respekt og tillit for de ulike rollene vi har.

Vi vil takke alle tillitsvalgte og ansatte i våre medlemsorganisasjoner for flott samarbeid og viktige bidrag til arbeidet i 2019

Oslo 2. februar 2020

*Aina Bartmann
Daglig leder*

Øverst: Fornøyde arrangører etter at nordisk GMO-seminar er gjennomført Fra venstre: Cesilie Aurbakken, Nettverket, Ørjan Brinkman, Sveriges Konsumenter, Michael Jørgensen, AAU, June R Bresson, NOAH og Audrun Utskarpen, Nordisk Miljømerking.

Under til venstre: Foreragsholdere : Pernille M. Sarup , Nordic Seed, Gabor L. Lovei , Aarhus Universitet og Odd-Gunnar Wikmark, GenØk- Senter for biosikkerhet

Til høyre: Initiativtakere til det nordisk samarbeid. Bjørn Rask Thomsen, Akiko Frid, Aina Bartmann, Klaus Sall og Dan Belusa

HOVEDAKTIVITETER GMO-NETTVERKET

Kunnskapsbygging og -formidling

Ett hovedformål for vårt arbeid er å bygge kunnskap og bidra til en demokratisk debatt om genmodifiserte organismer i matproduksjon. Det foregår en rask teknologisk utvikling på dette området, noe som gjør det nødvendig å bruke mesteparten av våre ressurser på ulike former for kunnskapsbygging.

Som et ledd i kunnskapsformidlingen har Nettverket bidratt på flere arrangementer i regi av andre. I 2019 har det også vært økt oppmerksomhet rundt genredigering i oppdrettsnæringen. I den forbindelse har vi bidratt til Teknas temahefte om GMO, og bidratt med foredrag på konferanser i regi av Tekna. Nettverket har også deltatt på arbeidsseminar i regi av GenØk -Senter for Biosikkerhet der tema var ulike former for genredigering i oppdrettsnæringen.

Nettverket har deltatt på Miljødirektoratets workshop om utvikling av veileder om etikk-kriteriet i genteknologiloven. Nettverket har også deltatt i paneldebatter, blant annet under Arendalsuka og på Universitetet i Oslo.

I tillegg til eksterne oppdrag bidrar Nettverket med foredrag og innspill til medlemsorganisasjonene på forespørsel.

Samarbeid med ungdomsorganisasjoner

6. mai arrangerte Nettverket stand i forbindelse med Kuslipp på Bygdøy Kongsgård. Formålet var å treffe barnefamilier og fortelle om vårt arbeid. Markeringen er en videreføring av såfrøaksjonene,

men der vi nå deler ut poser med GMO-frie frø som folk kan ha med seg hjem. Posene hadde tekst med vårt hovedbudskap om retten til å velge GMO-fritt. Haldis Tjeldflaat Helle fra styret hadde ansvar for planlegging og gjennomføring. Det ble delt ut om lag 450 frøposer og brosjyrer.

Nettverket samarbeidet med Natur og Ungdom og Spire om felles møter i 2019. Det første ble arrangert sammen med Spires universitetslag i Trondheim, og det andre ble arrangert sammen med Spire og Natur og ungdom ved Universitetet i Oslo.

Samarbeidet med ungdomsorganisasjoner er viktig, blant annet for å debattere GMO på universiteter og høyskoler. Dette samarbeidet vil derfor være en prioritert oppgave også i 2020.

Nordisk samarbeid og konferanse

I samarbeid med Aalborg Universitet København, Sveriges Konsumenter, Nordisk Miljømerking og den danske miljøorganisasjonen NOAH arrangerte Nettverket et nordisk seminar i København 4.juni. På konferansen deltok over 30 representanter for ulike organisasjoner og bedrifter i Danmark, Færøyene, Sverige og Norge.

Formålet var å bygge kunnskap om de nye metodene for genmodifisering. Åpningsforedraget om genredigering var ved Odd-Gunnar Wikmark, forsker ved GenØk -Senter for Biosikkerhet. Deretter innledet Gabor L. Lovei, professor ved Aarhus Universitetet om genredigerte organismer og behovet for risikovurdering i et økologisk perspektiv. Det

Landbruks- og matminister Olaug Bollestad under Arendalsuka

siste foredraget, om genomisk seleksjon i plante-foredling, var ved Pernille Merete Sarup, genetiker og forsker ved Nordic Seed.

Den andre delen omhandlet krav fra forbrukere og markedsaktører. Hovedforedraget var ved Ørjan Brinkman, president i den europeiske forbruker-organisasjonen BEUC. Det ble etterfulgt av innlegg fra senior miljørådgiver i Miljømerking Norge Audrun Utskarpen, direktør i Denofa Bjørn Rask Thomsen og Knut Lutnæs, miljøsjef i COOP Norge SA.

Den siste delen av dagen var en erfarings- og ideutveksling med korte innlegg fra landbruks-, miljø- og forbrukerorganisasjoner i Danmark, på Færøyene, Sverige og Norge. Denne delen ble avsluttet med en plenumsdebatt der GMO ble satt inn i en overordnet kontekst knyttet til teknologiutvikling, demokrati og bærekraftig matproduksjon.

På konferansen ble det enighet om å videreføre samarbeidet, blant annet ved å holde en konferanse i 2020. Denne konferansen skal etter planen arrangeres i Oslo 18.-19. mai 2020.

Arendalsuka

Bioteknologirådet inviterte til bredt samarbeid om et frokostarrangement under Arendalsuka 2019. Nettverket var medarrangør på møtet som hadde tittelen «Genredigert mat – hvordan skal den reguleres?» Daglig leder Aina Bartmann deltok i paneldebatten på seminaret. Det gjorde også administrerende direktør Ola Hedstein i Norsk Landbrukssamvirke, leder Lars Petter Bartnes i Norges Bondelag og Landbruks- og matminister Olaug Bollestad.

Fagdag om alternativer til GMO

10. oktober arrangerte Nettverk for GMO-fri mat og fôr åpen fagdag på Kulturhuset i Oslo. Formålet var å drøfte GMO i lys av alternative løsningsstrategier. Hovedforedraget ble holdt av daværende direktør i Global Crop Diversity Trust, Åslaug Marie Haga. Hennes hovedbudskap var at det naturlige mangfoldet inneholder alle de egenskapene vi trenger framover. Global Crop Diversity Trust mener derfor at man ikke trenger å gå veien om genmodifiserte organismer for å løse utfordringene knyttet til matsikkerhet. Det avgjørende er å ta vare på og utvikle det plantegenetiske mangfoldet og fordele

Direktør i CROP TRUST Åslaug Marie Haga holder foredrag på Kulturhuset Oslo

Fagdag på Kulturhuset Oslo

matressursene rettferdig, sa Haga. Dette hovedforedraget ble fulgt opp av kommentarer fra Halldis T. Helle fra Natur og Ungdom, Ida Marie Grønnestad fra Spire og Hege Rivedal Ødegaard fra Denofa AS.

Direktør Kristin Børresen i Graminor holdt deretter et innlegg om Utvikling av framtidens plantesorter. Hun fortalte om ulike metoder innen planteforedling, blant annet hvordan Graminor vurderer bruk av genredigering framover.

Svanhild-Isabell Batta Torheim, seniorrådgiver i Landbruks- og matdepartementet orienterte om Regjeringens nye handlingsplan for bærekraftige matsystemer. Tiltak for å styrke plantegenetisk mangfold er helt sentralt i den ferske handlingsplanen.

Tema for fagdagens andre del var gendrivere. Casper Linnestad, seniorrådgiver i Klima- og miljødepartementet holdt foredraget «Gendrivere – hva er det og hvordan bør vi regulere dem?» Gendrivere er en genredigeringsteknologi som gjør at endringer i arvestoffet raskt kan spres til hele bestander av ville planter og dyr ved å overstyre den naturlige arvegangen. Teknologien kan brukes til å lage organismer som, i motsetning til

andre GMO-er, er designet for at de skal spre seg i naturen. Forskere ser for seg å bruke teknologien til å utrydde malariamygge, skadedyr som rotter og skadeinsekter i landbruket. Foreløpig er teknologien bare utprøvd i laboratorier, og det er stor usikkerhet om hva som vil skje dersom gendrivere settes ut i økosystemene. Dette er bakgrunnen for at Nettverket støtter det internasjonale kravet om moratorium (midlertidig forbud) mot utsetting av gendrivere.

Det var 60 personer til stede på fagdagen. Hele møtet ble streamet og ligger under nyhetssaker på våre nettsider www.gmo-frimat.no

Internasjonalt samarbeid

GMO-Nettverket samarbeider med ulike miljø- og forbrukerorganisasjoner i Europa. Dette gir viktig informasjon om prosessene innad i EU og i europeiske land utenfor EU. For hendelser utenom EU får vi viktig informasjon fra de ulike FN-organisasjonene og fra forbruker-, miljø- og landbruksorganisasjonene i de enkelte land. Her i Norge gir våre medlemsorganisasjoner Utviklingsfondet og Spire viktige bidrag til Nettverkets forståelse og arbeid med globale spørsmål.

HENDELSER PÅ GENTEKNOLOGIOMRÅDET 2019

Miljødirektoratet anbefaler forbud mot GM-mais

I oktober 2019 rådet Miljødirektoratet regjeringen til å forby dyrking av to genmodifiserte mais-sorter. Miljødirektoratets vurdering er at de to maisene 1507 og Bt11 ikke har noen nytteverdi i Norge. Maislinjene er modifisert for å være tolerante mot sprøytemiddelet glufosinat-ammonium, som er forbudt i Norge. I tillegg er de gjort resistente mot skadeinsekter som ikke er til stede i norsk natur ved at maisplantene konstant produserer giftstoffer (toksiner). Giften kan imidlertid også ha uheldig virkning på andre arter, såkalte ikke-målorganismer. Disse ikke-målorganismene inkluderer mange sommerfuglarter, blant annet sommerfugler definert som truet i rødlista.

Etter genteknologiloven skal Miljødirektoratet vurdere om organismene og den omsøkte bruken møter krav til helse- og miljørisiko, samfunnsnytte, bærekraft og etikk. Vi anser at dyrkingen av maisene ikke er i tråd med allmennbefolkningens verdisyn sa direktør Ellen Hambro i forbindelse med vedtaket fra Miljødirektoratet.

Usikkerhet ved genredigering

De siste årene er det utviklet nye metoder for genmodifisering som gjør det mulig å gjøre mer målrettede endringer i arvestoffet enn tidligere. De nye metodene kalles genredigering, og den mest kjente er CRISPR/Cas9.

CRISPR-metoden er av mange blitt framstilt som

Direktør Ellen Hambro i Miljødirektoratet
FOTO: MILJØDIREKTORATET

en svært presis metode. Det oppdages imidlertid nye utilsiktede effekter i takt med omfanget av forskning på området. Derfor arbeides det med videre utvikling av metodene. Nytt av fjoråret er «prime editing». Det er en form for CRISPR som hevdes å ha færre utilsiktede effekter. Metoden egner seg best for mindre endringer i DNA.

På våre nettsider finnes artikkel-samlingen «Usikkerhet ved genredigering», datert 13. desember 2019.

<https://gmofrimat.no/index.php/2019/12/13/usikkerhet-ved-genredigering/>

Forskning i Norge

Genteknologiske metoder er i rask endring, og stiller oss som samfunn overfor en rekke nye problemstillinger. Det er økende interesse for å ta i bruk de nye teknologiene blant norske næringsaktører. Samtidig er det stor usikkerhet om muligheter og utfordringer knyttet til genredigering.

I dag er kunnskapen om bruk av genredigering mangelfull og fragmentert. GMO-Nettverket er særlig bekymret for manglende kunnskap når det gjelder effekter ved utsetting i økosystemene. Vi mener derfor det er behov for mer forskning på genteknologiområdet generelt og på mulige effekter i økosystemene spesielt.

I 2018 ble det igangsatt et flerårig forskningsprosjekt, GENEinnovate, der formålet er å etablere et forskningsmiljø med kompetanse innen genredi-

geringsteknologi på husdyr, fisk og planter i Norge. Prosjektet ledes av Norsvin, og er et samarbeid med Geno, Graminor, AquaGen, NMBU og Biotechnologirådet. Norsvin har i 2020 fått nye midler til å forske på bruk av genredigering i sykdomsbekjempelse hos svin.

Norges forskningsråd har bevilget midler til GenØk-prosjektet FOODPRINT gjennom BIONÆR programmet. Prosjektet omhandler metodeutvikling for å spore og merke mat og fôr der genredigering er brukt i prosessen. Dette er et prosjekt som går rett inn i diskusjonen i EU om muligheten til å detektere matvarer der genredigering er brukt, men der produsenten unnlater å gi korrekte opplysninger ved søknad om omsetning.

Utvikling og bruk av gendrivere

Nettverket støttet kravet om et internasjonalt moratorium (midlertidig forbud) mot all utsetting

av gendrivere i forkant av partsmøtet under FN-konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i Egypt i november 2018. Det ble ikke vedtatt et forbud, men det ble vedtatt klare uttalelser som viser at partene i konvensjonen om biologisk mangfold erkjenner de store utfordringene knyttet til gendrivere.

Selv om teknologien potensielt kan bidra til å løse store utfordringer, mener Nettverket at kunnskapen om mulige negative effekter for økosystemer og sosioøkonomiske forhold er svært begrenset. Teknologien utfordrer per i dag etablerte metoder for risikovurderinger og kan bety en ny og stor trussel mot det biologiske mangfoldet.

GMO-Nettverket arbeider primært med spørsmål knyttet til matproduksjon. Vi stiller oss likevel bak kravet om at FN må tilføres økte ressurser for å bekjempe malaria og liknende sykdommer. Det er etisk svært betenkelig om ressurser til utvikling av

A photograph showing a long row of European Union member state flags flying on tall, silver poles. The flags are arranged in a line that recedes into the distance. In the background, a modern, multi-story building with many windows is visible under a clear blue sky. The flags include the flag of Spain, France, Germany, Italy, Greece, Portugal, Ireland, United Kingdom, Poland, Czech Republic, Slovakia, Hungary, Austria, Sweden, Finland, Denmark, Netherlands, Belgium, Luxembourg, Slovenia, Croatia, Bulgaria, Romania, Cyprus, Malta, Latvia, Lithuania, and Estonia.

EU- parlamentet ønsker et midlertidig forbud
mot all utsetting av gendrivere i naturen

nye medisiner og vaksiner uteblir fordi innsatsen nå dreies mot forskning på gendrivere. Det vil ta mange år å utvikle en eventuell trygg bruk av gendrivere. I mellomtiden er det viktig at folk får den hjelpen de trenger gjennom velkjente og veldokumenterte metoder vi kan tilby her og nå.

EU-parlamentet ber om moratorium mot all utsetting av gendrivere

Gjennom 2019 har vi sammen med våre samarbeidspartnere fortsatt arbeidet for at neste partsmøte under konvensjonen om biologisk mangfold i Kina høsten 2020 skal vedta et moratorium. I skrivende stund har EU-parlamentet støttet et moratorium på all utsetting inkludert feltforsøk. Nettverket mener moratoriet ikke bør være til hinder for forskning i lukkede systemer.

EU-utredning om GMO i lys av EU-domstolens dom i 2018

EU-domstolen slo fast i 2018 at genredigerte organismer er GMO-er og dermed er omfattet av direktiv 2001/18/EC, utsettingsdirektivet. Dette har ført til en polarisert debatt om konsekvenser av

domstolens avgjørelse, blant annet med krav fra industrien og deler av landbruket om at utsettingsdirektivet bør endres. Forbruker- og miljøorganisasjoner protesterer mot en endring.

EUs råd har bedt EU-kommisjonen om å få utredet konsekvensene av denne dommen, inkludert å fremme eventuelle forslag som følge av utredningen. Kommisjonen skal levere utredningen til Rådet innen utgangen av april 2021.

Nytt bioteknologiråd og flytting av rådets sekretariat

Regjeringen oppnevnte i mars nytt Bioteknologiråd. Det ble oppnevnt for perioden 15. april 2019 til 1. mai 2023 og består av 15 faste medlemmer, og fem varamedlemmer. Rådet består av 11 kvinner og 9 menn. Bioteknologirådets nye leder er Ole Frithjof Norheim. Han er lege og professor i medisinsk etikk ved Universitetet i Bergen.

I mai vedtok regjeringen å flytte Bioteknologirådets sekretariat fra Oslo til Bergen. Flyttingen skal være gjennomført senest ved utgangen av 2020.

Medlemmer og ansatte i det nye Bioteknologirådet.
FOTO: BIOTEKNOLOGIRÅDET

FOTO: VERA GUERSØE

GMO-NETTVERKET 2019

GMO-Nettverket ble formelt stiftet som en forening i 2016. Foreningen fungerer som en paraply-organisasjon for organisasjoner, bedrifter og andre private eller offentlige institusjoner som støtter formålet for vårt arbeid.

GMO-Nettverket er livssynsnøytral og partipolitisk uavhengig. Arbeidsområder og priorit-eringer er nedfelt i vedtekter, politisk plattform, budsjett og arbeidsplan.

Formål for GMO-Nettverket

GMO-Nettverket arbeider for å sikre forbrukere og matprodusenter retten til å velge GMO-fri mat, fôr, frø og dyr. Med genmodifisert organisme (GMO), menes en plante, et dyr eller en mikro-organisme som har fått arvestoffet sitt endret ved hjelp av genteknologi.

GMO-Nettverket skal bidra til en restriktiv praksis for bruk av GMO nasjonalt og internasjonalt.

GMO-Nettverket skal gjennom oppbygging og spredning av kunnskapsbasert informasjon bidra til en demokratisk debatt om GMO.

GMO-Nettverket er ikke prinsipielt mot genteknologi og GMO, men skal være en på driver for uavhengig forskning og en føre-var basert tilnærming innen lovregulering og anvendelse av GMO.

Finansiering

GMO-Nettverket finansieres av medlemskontingenter og organisasjonsstøtte fra Landbruks- og matdepartementet.

Medlemmer i 2019 og deres representanter

GMO-Nettverket hadde per 31.12.19 følgende 14 medlemmer med representanter

1. Biologisk-dynamisk forening ved Kurt Oppdøl/Elizabeth Wirsching
2. Bondens marked Norge ved Randi Ledaal Gjertsen
3. Greenpeace ved Halvard Raavand
4. Natur og Ungdom ved Haldis Tjeldflaat Helle
5. Norges Birøkerlag ved Camilla Larsen
6. Norges Bondelag ved Elin Marie Stabbetorp
7. Norges Bygdekvinnelag ved Cesilie Aurbakken
8. Norges Bygdeungdomslag ved Inger Johanne Brandsrud

9. Norsk Bonde og Småbrukarlag ved Ole-Jakob Christensen/Bente Florelius
10. Norsk Landbrukssamvirke ved Ola Hedstein
11. Norges Naturvernforbund ved Jorunn Vallestad/Ingvild Fonn Asmervik/Sidsel Børresen
12. Økologisk Norge ved Markus Brun Hustad og Børre Solberg
13. Spire ved Hege Skarrud/Caroline Karlsson
14. Utviklingsfondet ved Elin C. Ranum

Støttemedlemmer i 2019 og deres representanter

GMO-Nettverket hadde per 31.12.19 følgende 4 støttemedlemmer med representanter

1. Coop Norge SA ved Knut Lutnæs
2. Debio ved Gerald Altena
3. Denofa ved Bjørn Rask Thomsen/Hege Rivedal Ødegaard
4. REMA 1000 ved Mette Fossum

Representanter for de 18 medlemsorganisasjonene samlet på årsmøtet 2019

ÅRSMØTET 2019

Årsmøtet i GMO-Nettverket ble avholdt 05.03. i Oslo. Det var tolv medlemmer og to støttemedlemmer som deltok. I tillegg møtte flere representanter fra enkelte medlemsorganisasjoner, samt daglig leder og redaktør av nyhetsbrevet. Det var 21 personer til sammen som deltok på årsmøtet. Årsmøtet behandlet 10 saker, derav årsmelding, budsjett og regnskap. Det ble også valgt medlemmer og varamedlemmer til styret.

I forkant av årsmøtet holdt Elin C. Ranum fra Utviklingsfondet fagforedrag om deres arbeid for styrking av matsikkerhet og bønders rettigheter. Foredraget tok utgangspunkt i hvilke utfordringer småbønder i Afrika møter, og ulike tiltak som bidrar til å øke deres kapasitet til å tilpasse seg klima-

endringene og øke matproduksjonen. Et av de aller viktigste tiltakene er å øke mangfoldet i åkeren, både ved å dyrke flere sorter av samme matplante og flere ulike matplanter. En stor andel av det biologiske mangfoldet ligger i bondens åker, og bevaring av dette mangfoldet er en av de aller viktigste tiltakene for å sikre et rikt plan-tegenetisk mangfold i framtiden. Gjennom konvensjonell planteforedling, inkludert deltakende planteforedling, utvikles det i dag mange nye sorter som har ulike egenskaper, som motstands-dyktighet mot tørke. Dette er en god måte å utvikle lokalt tilpassete sorter som bidrar til økte avlinger og reduserer sårbarheten til klimaendringene.

Elin Cecilie Ranum, leder
for programavdelingen i
Utviklingsfondet

SMÅBONDENS ÅKER

– VERDENS VIKTIGSTE GENBANK

Et rikt biologisk mangfold i åkeren. Mange dyrker flere ulike sorter av samme slag. Smak, farge og bruksområder er viktige faktorer – mat er kultur

Bønders såfrøsystem – basert på tradisjonelle sorter. Bruk, utveksling, salg eller bytte, og oppbevaring er helt sentrale elementer

Mellom 80-90% av produksjonen av basismatvarer som ris, mais og bønner i land som Nepal og Guatemala er basert på bønders såfrøsystemer og tradisjonelle sorter

TEKSTEN ER HENTET FRA RANUMS FOREDRAG OM MATSIKKERHET

STYRETS ARBEID 2019

Styrets medlemmer og varamedlemmer

Styreleder

Cesilie Aurbakken, Norges Bygdekvinnelag

Styremedlemmer

Markus Brun Hustad, Økologisk Norge
Haldis Tjeldflaat Helle, Natur og Ungdom
Elin Cecilie Ranum, Utviklingsfondet
Elin Marie Stabbetorp, Norges Bondelag
(i permisjon fra 1.november 2019)

Varamedlemmer til styret

Første varamedlem:

Bjørn Iversen, Bondens marked Norge
(styremedlem fra 1.november 2019)

Andre varamedlem:

Halvard Haga Raavand, Greenpeace Norge

Tredje varamedlem:

Nils Jakob Drivdal Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Styrets arbeid i 2019

Styret har i perioden hatt 4 ordinære styremøter. Styret har behandlet 36 saker

Ansatte

Aina Bartmann har vært ansatt som daglig leder i full stilling i 2019. I tillegg har Sidsel Børresen arbeidet på timebasis som faglig rådgiver og redaktør av nyhetsbrevet. Audrun Utskarpen har også arbeidet på timebasis som faglig rådgiver. Nettverket har ikke hatt arbeidsgiveransvar for andre ansatte enn daglig leder.

Administrasjon og formell arbeidsgiver

GMO-Nettverket leier kontor og administrative tjenester tilsvarende 50% stilling av Norges Bygdekvinnelag. Den resterende tiden av virksomheten er basert på hjemmekontor.

STYRET 2019

Styret har i meldingsåret bestått av:

Cesilie Aurbakken,
Norges Bygdekvinnelag, styreleder

Markus Brun Hustad,
Økologisk Norge

Haldis Tjeldflaat Helle,
Natur og Ungdom

Elin C. Ranum,
Utviklingsfondet

Elin Marie Stabbetorp,
Norges Bondelag

Bjørn Iversen ,
Bondens marked Norge

ANSATTE

Nøkkeltall og disponering av årsresultat

GMO-Nettverket hadde i 2019 kroner 1 695 000 i inntekter, derav 1 500 000 i organisasjonsstøtte over statsbudsjettet og kroner 195 000 i økonomisk bidrag fra medlemsorganisasjonene.

GMO-Nettverket har et samlet årsresultat på kroner 69 724. Overskuddet tilføres egenkapitalen.

Grunnlag for videre drift

Forutsetningen om fortsatt drift og utvikling er til stede og årsoppgjøret for 2019 er satt opp under denne forutsetningen. Det er sikkerhet for kroner 1 490 000 i økonomisk støtte over statsbudsjettet i 2020. I tillegg kommer bidrag fra medlemsorganisasjonene. Det er på bakgrunn av dette grunnlag for videre drift av arbeidet i GMO-Nettverket.

Likestilling, arbeidsmiljø og ytre miljø

Styret bestod ved utgangen av 2019 av tre kvinner og to menn.

Arbeidsmiljøet vurderes som godt. Tiltak for å sikre et fortsatt godt arbeidsmiljø er faste medarbeidersamtaler.

Virksomheten forurensrer ikke det ytre miljøet. Det er ikke registrert skader eller uhell knyttet til driften.

Hjemmeside, facebook og nyhetsbrev

Nettverkets hjemmeside (www.gmofrimat.no) gir informasjon om Nettverkets formål og medlemmer. I tillegg fungerer hjemmesiden som nyhetsarkiv. Der er også Nettverkets nyhetsbrev arkivert.

Den viktigste kommunikasjonskanalen er Nettverkets facebookside. Den hadde per 31.12.19 i overkant av 8 000 følgere.

Nytt om GMO er vårt elektroniske nyhetsbrev. Det kom ut med 10 nummer i 2019, med til sammen 57 saker.

Aina Bartmann

Sidsel Børresen

Audrun Utskarpen

GMO-NETTVERKET

Hollendergata 5
Postboks 9358, Grønland - 0135 Oslo
e-post: aina.bartmann@gmofrimat.no
telefon: 0047 913 50 074